

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРАЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

А.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰАТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ А.Н. ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

«ҰАТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ
ҚАРЖЫЛЫҚ КАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ»
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

Международной научно-практической конференции,
посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан
«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР
ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»

COLLECTION OF REPORTS

of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary
of the national currency of the Republic of Kazakhstan
«STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE»

АСТАНА, ASTANA,
2023

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**"ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕМЛЕКЕТТІҢ ҚАРЖЫЛЫҚ
ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ"
Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАР ЖИНАҒЫ**

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
Международной научно-практической конференции, посвященная 30-летию
национальной валюты Республики Казахстан
**«СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ
ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА»**

COLLECTION OF REPORTS
of the international scientific and practical conference dedicated to the 30th anniversary of the
national currency of the Republic of Kazakhstan
**"STABILITY OF THE NATIONAL CURRENCY AS A FACTOR OF ENSURING
FINANCIAL SECURITY OF THE STATE"**

ASTANA, 2023

ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261
М17

Редакциялық алқа:

Мақыш С.Б. – Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Басқарма мүшесі – академиялық мәселелер жөніндегі проректоры
Жағыпарова А.О. – Экономика факультінің деканы
Ажмухамедова А.А. – Экономика факультеті деканының ғылыми жұмыстар жөніндегі орынбасары
Мажитов Д.М. – «Қаржы» кафедрасының профессоры
Бұлақбай Ж.М. – «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі
Майдырова А.Б. – «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі
Сембиева Л.М. – «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі
Аманова Г.Д. – «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі
Муталиева Л.М. – «Туризм» кафедрасының меңгерушісі
Мухияева Д.М. – «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі
Алина Г.Б. – «Бизнес және басқару» факультетінің деканы, Esil University

М17 «Ұлттық валютаның тұрақтылығы мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету факторы ретінде» Қазақстан Республикасы Ұлттық валютасының 30 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы. – Астана: Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2023. – 787 б. Международная научно-практическая конференция, посвященная 30-летию национальной валюты Республики Казахстан **«Стабильность национальной валюты как фактор обеспечения финансовой безопасности государства»**. – Астана: ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, 2023. – 787 с. International scientific and practical conference dedicated to the 30 thanniversary of the national currency of the Republic of Kazakhstan **«Stability of the national currency as a factor of ensuring financial security of the state»**. – Astana: L.N. Gumilyov ENU, 2023. – 787 p.

ISBN 978-601-337-909-8

Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның еңбектер жинағында мемлекеттің қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасы ұлттық валютасының тұрақтылық факторлары қарастырылған.

В сборнике трудов международной научно-практической конференции рассмотрены факторы обеспечения финансовой безопасности государства и стабильности национальной валюты Республики Казахстан.

In the collection of works of the international scientific and practical conference, factors of ensuring the financial security of the state and the stability of the national currency of the Republic of Kazakhstan are considered.

ISBN 978-601-337-909-8

ӘОЖ 336(075.8)
КБЖ 65.261

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2023

Список литературы

1. Федотова В. В. Емельянов Б. Г., Типнер Л.М. Понятие блок-чейн и возможности его использования. <https://cyberleninka.ru/article/n/ponyatie-blokcheyn-i-vozmozhnosti-ego-ispolzovaniya>
2. Артемьев К. И. Блокчейн: возникновение, особенности использования и регулирования. <https://cyberleninka.ru/article/n/blokcheyn-vozniknovenie-osobennosti-ispolzovaniya-i-regulirovaniya>
3. Андрейко Е. О., Мужжавлева Т. В. Цифровая трансформация и человеческий капитал <https://elibrary.ru/item.asp?id=46325715>
4. Блок-чейн в Казахстане. <https://egov.kz/cms/ru/robotization>

ТҰРМЫСТЫҚ ТЕХНИКА САЛАСЫ КӘСПОРЫНДАРЫНЫҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН SWOT ТАЛДАУ НЕГІЗІНДЕ АНЫҚТАУ

Егеугалиева Мөлдір Нұрболатқызы
Ғылыми жетекші: Шамишева Н.К

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана қ.
egeugalieva@bk.ru

Аңдатпа

Бәсекеге қабілеттілікті бағалау әдістерінің көмегімен кәсіпорынның нарықтағы орнын анықтау, осы саладағы бәсекелестерді бағалау, тиімді стратегияны әзірлеу, жаңа нарықтарға шығу стратегиясы және т. б. сияқты міндеттердің шешу жолдары қарастырылды. Бәсекеге қабілеттілікті бағалаудың белгілі әдістерін (SWOT бойынша талдау және т.б.) пайдалана отырып, қызметке стратегиялық талдау жүргізілді. Тұрмыстық техника саласы бойынша «Samsung» және «Apple» кәсіпорындарының бәсекелестік артықшылықтары зерттелді. Жүргізілген зерттеулер негізінде кәсіпорынның бәсекелестік позицияларын нығайту бойынша қорытындылар мен ұсыныстар жасалды. Зерттеудің мақсаты- тұрмыстық техника саласындағы нақты кәсіпорындар мысалында SWOT талдау арқылы бәсекелестік қабілеттілігін анықтау және жетілдіру жолдарын ұсыну. Зерттеу объектісі- тұрмыстық техника саласындағы кәсіпорын.

Түйінді сөздер: кәсіпорын, бәсеке, бәсекеге қабілеттілік, фактор, бағалау, кәсіпорынның бәсекеге қабілеттілігі, бәсекеге қабілеттіліктің факторлары, бәсекелестік артықшылықтар, бәсекеге қабілеттілікті бағалау, кәсіпорынның күшті және әлсіз жақтары.

Аннотация

С помощью методов оценки конкурентоспособности были рассмотрены пути решения таких задач, как определение позиции предприятия на рынке, оценка конкурентов в данной сфере, разработка эффективной стратегии, стратегия выхода на новые рынки и др. Проведен стратегический анализ деятельности с использованием известных методов оценки конкурентоспособности (SWOT-анализ и др.). Исследованы конкурентные преимущества предприятий «Samsung» и «Apple» в сфере бытовой техники. На основе проведенных исследований были сделаны выводы и рекомендации по укреплению конкурентных позиций предприятия. Цель исследования-выявить и предложить пути совершенствования конкурентоспособности путем SWOT-анализа на примере конкретных предприятий в сфере бытовой техники. Объект исследования-предприятие в сфере бытовой техники.

Ключевые слова: предприятие, конкуренция, конкурентоспособность, фактор, оценка, конкурентоспособность предприятия, факторы конкурентоспособности, конкурентные преимущества, оценка конкурентоспособности, сильные и слабые стороны предприятия.

Abstract

With the help of methods for assessing competitiveness, ways were considered to solve such tasks as determining the position of the enterprise in the market, evaluating competitors in this area, developing an effective strategy, a strategy for entering new markets, etc. A strategic analysis of the activities was carried out using well-known methods for assessing competitiveness (analysis on SWOT, etc.). The competitive advantages of "Samsung" and "Apple" enterprises in the field of household appliances were studied. Based on the research carried out, conclusions and recommendations were made to strengthen the competitive positions of the enterprise. The purpose of the study is to identify and propose ways to improve competitiveness through SWOT analysis on the example of specific enterprises in the field of household appliances. The object of research is an enterprise in the field of household appliances.

Key words: enterprise, competition, competitiveness, factor, assessment, competitiveness of the enterprise, factors of competitiveness, competitive advantages, assessment of competitiveness, strengths and weaknesses of the enterprise.

Кәсіпорындардың бәсекеге қабілеттілігін тиімді басқару-бұл ұйымның барлық жүйелерінің жұмысына жоспарлы әсер ету, нарықтық жағдайда бәсекелестік позицияны қалыптастыру процесі. Бәсекеге қабілеттілікті басқару жүйесіндегі реттеу объектісі-бұл бәсекелестерге қарағанда оған жоғары құндылық беретін, сондай-ақ кез-келген ресурстарды тиімді пайдалана отырып, стратегиялық және тактикалық мақсаттарға қол жеткізетін бәсекелестік артықшылықтарды құру бөлігіндегі кәсіпорынның әлеуеті.

Әрі қарай, кәсіпорынның тиімділігін бағалау кезінде қолданылатын әдістер мен тәсілдері бар. Ең жиі қолданылатын SWOT талдау әдісі.

SWOT талдау-бұл компанияның бәсекеге қабілеттілік деңгейін бағалау әдісі. SWOT талдаудың мақсаты-компанияның бәсекеге қабілеттілік деңгейін арттыру мүмкіндіктерін іздеу үшін оның бәсекеге қабілеттілік деңгейін бағалау.

SWOT-бұл аббревиатура:

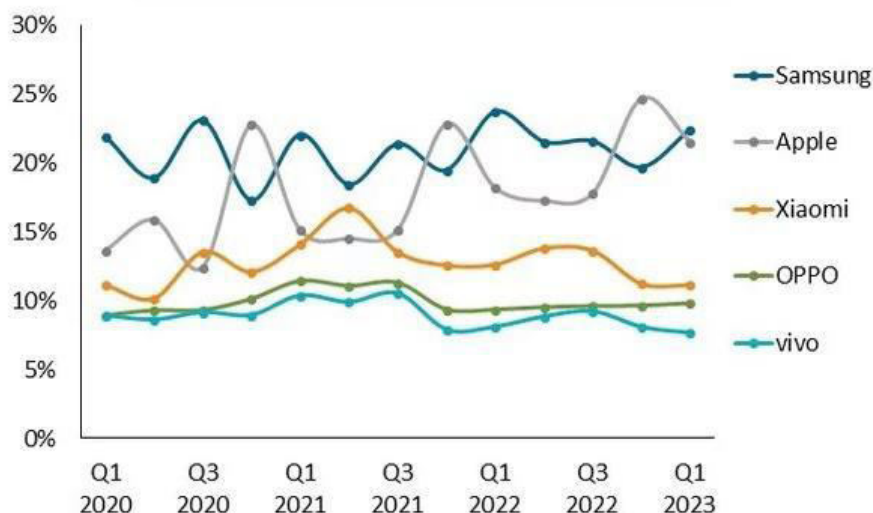
- 1) Strengths (күшті жақтары);
- 2) Weaknesses (әлсіз жақтары);
- 3) Opportunities (мүмкіндіктер);
- 4) Threats (қауіптер).

Компанияның бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін оның әлсіз жақтары және оған қауіп төндіретін нәрсе маңызды. Бұл оның бәсекеге қабілеттілігін арттыру мүмкіндіктерінің негізгі көзі. Әлсіз жақтарын еңсеру және қауіп-қатерлерге барабар жауап іздеу-оның бәсекеге қабілеттілік деңгейін арттыру болып табылады[6].

Зерттеу нысаны- «Samsung» компаниясы болып табылады. Қызметтің негізгі түрі смартфондар, телекоммуникациялық жабдықтар, тұрмыстық техника, аудио және бейне құрылғылары. Samsung компаниясының миссиясы инновацияға, адамдардың өмірін жақсартуға және әлемді өзгертуге қабілетті технологияларды құруға ұмтылуды қамтиды. Samsung компаниясының кірісі 2019 жылы 305 миллиард долларды, 2020 жылы 107 миллиард доллардан астам, 2021 жылы 236 миллиард долларды құрады [1].

Екінші зерттеу нысаны – «Apple» компаниясы. Apple компаниясы-1976 жылы құрылған Американдық технологиялық алпауыт. Ол iPhone, iPad, Mac, Apple Watch және т.б. сияқты өнімдерді әзірлеуге және өндіруге маманданған. Apple компаниясының миссиясы-адамдардың өмірін жақсартатын көрнекті өнімдерді ұсыну. Олар өз қызметінде инновацияға, дизайнға және экологиялық тұрақтылыққа ұмтылады. Apple компаниясының кірісі 2019 жылы 260 миллиард долларды, 2020 жылы 275 миллиард доллардан астам, 2021 жылы 366 миллиард долларды құрады [1].

Samsung пен Apple компаниясының әлемдік смартфондар нарығындағы үлесі 1-суретте көрсетілген.

Ескерту- Автормен деректер негізінде есептелген [2]

Сурет 1 Samsung пен Apple компаниясының әлемдік смартфондар нарығындағы үлесі

Шын мәнінде, Samsung әлемдік нарықтың 12% қысқаруы аясында өз үлесін айтарлықтай арттырған жалғыз бренд болды. Оңтүстік Корея алыбы 2023 жылдың бірінші тоқсанын 22% үлесімен, ал Apple 21% үлесімен аяқтады. iPhone 14-ке сұраныс аздап төмендегенімен, бұл Apple үшін соңғы үш жылдағы ең жақсы бірінші тоқсан болды.

SWOT талдау жалпы кәсіпорынның бәсекеге қабілеттілігін зерттеу кезіндегі ең негізгі талдау болып табылады. Ол компанияның нақты және ағымдағы жағдайын, сондай-ақ оның болашағын бағалайды. Samsung компаниясының SWOT талдауы 2-суретте көрсетілген.

Ескерту- Автормен деректер негізінде құрастырылған

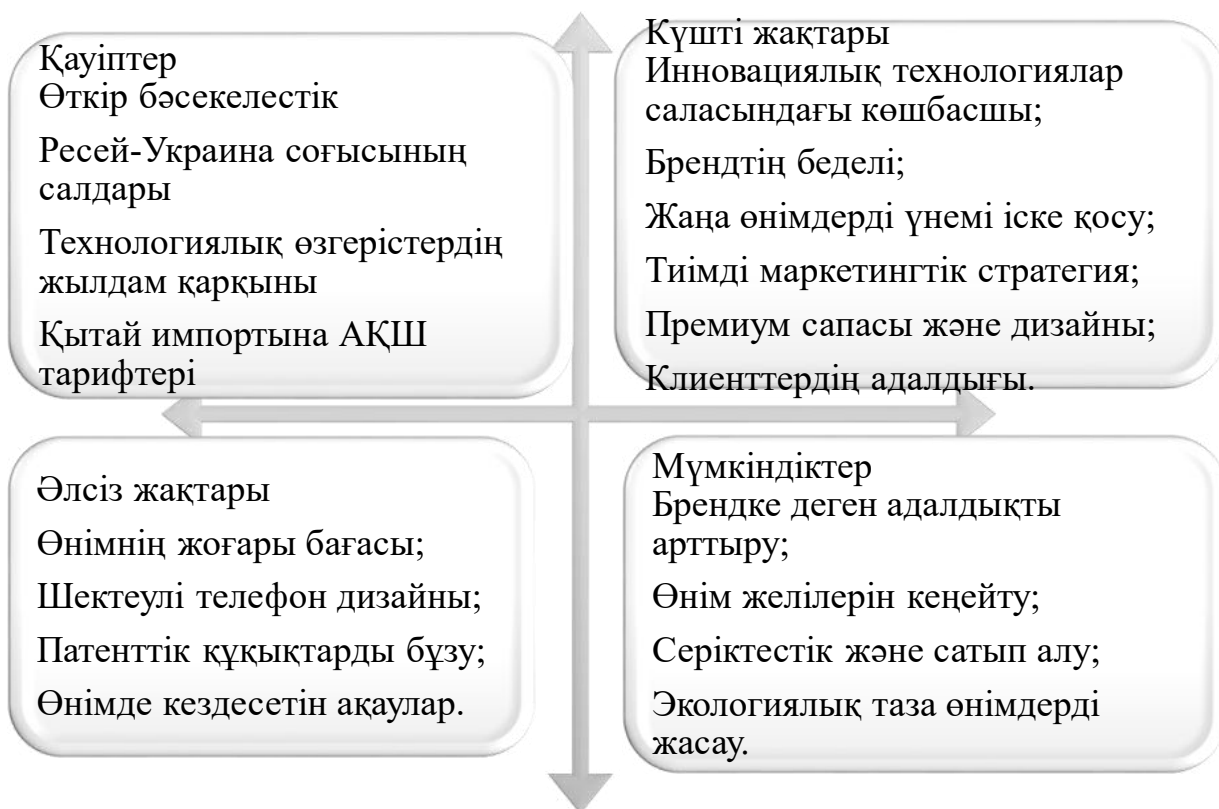
Сурет 2 Samsung компаниясының SWOT талдауы

SWOT талдау бойынша Samsung компаниясына қорытындылар мен ұсыныстар:

- Samsung АҚШ-қа тәуелді болуды тоқтату үшін Азия мен Еуропа нарықтарын зерттеуі керек.
- Жаңа технологиялармен таныса отырып, Samsung оларды тұтынушыларға жеткізуге назар аударуы керек.
- Баға сатуда маңызды рөл атқаратындықтан, өнімнің сапасы мен онымен теңгерімді бағаны сақтау маңызды.
- Samsung нарықта қалу үшін бәсекелестеріне және тұтынушылар базасына көбірек көңіл бөлуі керек.
- Тұрақты пайда мен жаһандық қол жетімділік Samsung-тың негізгі күштері деп айтуға болады. Оның ең үлкен әлсіздігіне келетін болсақ, бұл американдық нарыққа шамадан тыс тәуелділік.

«Samsung» компаниясының бәсекелестікті талдау жүйесін дамыту компанияның бәсекелестік қатерлерді алдын ала тану және қандай да бір іс-қимыл жасау, нарықта орнықты жағдайды және жоғары бәсекеге қабілеттілікті қамтамасыз ету қабілетін жақсартады.

Apple компаниясының SWOT талдауы 3-суретте көрсетілген.

Ескерту- Автормен деректер негізінде құрастырылған[3]

Сурет 3 Apple компаниясының SWOT талдауы

Apple компаниясы үшін ұсыныстар.

Ондаған жылдар бойы Apple жетекші технологиялық бренд және әлемдегі ең жоғары бағаланған бренд болды. Бірақ компания әлі де кейде өз жолымен жүреді және тұтынушылардың талаптарын ескермейді. Егер компания ұзақ мерзімді өсу мен рентабельділікке қол жеткізгісі келсе, ол осы өзгерістерді қарастыруы керек:

- Apple сапаны бақылаудың қатаң процедурасын енгізуі керек. Компания тұтынушыларға жібермес бұрын әрбір өнімді мұқият тексеруі керек.
- Жаңа технологиялармен жұмыс істей отырып, компания тұрақтылыққа көбірек көңіл бөлуі керек.
- Apple екі жылда бір рет емес, жыл сайынғы өнімді шығаруды мақсат етуі керек. Бұл қысқа мерзімді кірісті баяулатуы мүмкін, бірақ тұтынушыларға белгілі бір модельдерден бас тартуға мүмкіндік бермейді және компанияның имиджіне ұзақ мерзімді зиян келтіреді.
- Apple пайдаланушыға тиесілі құрылғыларға тек оның келісімімен өзгертулер енгізуі керек. Сонымен қатар, ол енгізгісі келетін өзгерістерге алдын-ала краудсорсинг немесе маркетингтік зерттеулер жүргізуі керек.
- Қол жетімді болу және өз брендінің имиджін жақсарту үшін Apple жөндеудің ыңғайлы ережелерін енгізе алады. Бұл пайдаланушылар мен жөндеу мамандарына компоненттерді өз бетінше сатып алуға және жөндеуге мүмкіндік беруі керек. Бұл сонымен қатар электронды қалдықтарды айтарлықтай азайтады.
- Apple көлік интерфейстері, сандық қауіпсіздік және графикалық карталар сияқты басқа технологиялық нарықтарға инвестиция сала алады. Бұл инвестициялар компанияның қаржысы мен ресурстарын бірнеше нарыққа бөлуге, пайда мөлшерлемесін арттыруға, компанияны қорғауға және клиенттік базаны кеңейтуге мүмкіндік береді[5].

Қорытындылай келе, Samsung және Apple компанияларының нарықтағы үлесіне келетін болсақ, Samsung компаниясының нарықтағы үлесі 22%, Apple компаниясы- 21%[4]. Статистикалық мәліметтер бойынша Samsung компаниясының нарықтағы үлесі жоғары болып отыр. Samsung ұзақ мерзімді тұтынушылық мақсаттағы қарқынды дамып келе жатқан компания бола отырып, өз өнімдерін дистрибуция серіктестері арқылы нарықтарда қол жетімді етеді. Тарту стратегиясының арқасында Samsung қорлардың өте жылдам айналуын байқайды. Компания өз өнімдерін нарыққа шығару үшін жаһандық стратегияны пайдалану арқылы басқа компанияларға қарағанда алдыңғы орында. Цифрландыру дәуірінде соңғы стандарттарға сай келетін жоғары инновациялық өнімдер шығарылады. Өнімдер ТМД-да ең сұранысқа ие және арзандатылған құны мен қол жетімді өнімдердің бірі болып табылады. Осы критерийлерге сәйкес, Samsung компаниясы қазіргі уақытта бәсекеге қабілетті деп айтуға болады.

Пайданылған әдебиеттер

- 1 Samsung [Электрондық ресурс] — URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Samsung> (қаралу уақыты: 08.10.2023)
- 2 Итоговая статистика рынка смартфонов за 2022 год: кто кого? [Электрондық ресурс] — URL: https://mobiltelefon.ru/post_1674027176.html (қаралу уақыты: 10.10.2023)
- 3 SWOT Analysis of Apple 2023 | Apple SWOT Well Details [Электрондық ресурс] — URL: <https://blowseo.com/swot-analysis-of-apple/> (қаралу уақыты: 18.10.2023)
- 4 Названы лидеры мирового рынка смартфонов – кто в списке? [Электрондық ресурс] — URL: <https://myfin.by/stati/view/nazvany-lidery-mirovogo-rynka-smartfonov-kto-v-spiske> (қаралу уақыты: 28.10.2023)
- 5 Apple SWOT Analysis 2023 [Электрондық ресурс] — URL: <https://swotwizard.com/apple-swot-analysis/> (қаралу уақыты: 28.10.2023)
- 6 Анализ конкурентоспособности. [Электрондық ресурс] — URL: <https://www.stud24.ru/enterprice-activity/analiz-konkurentosposobnosti/187002-545402-page4.html> (қаралу уақыты: 08.10.2023)